RADOVAN ŽILIĆ

KROZ GLAVNU ULICU

ZAGREB 1933

20198

RADOVAN ŽILIĆ

KROZ GLAVNU ULICU

LIRIKA 1933

RADOVAN ŽILIĆ

KROZ GLAVNU ULICU

ZAGREB 1933

ULICA

Blatna ili prašna uvijek je puna djece
ulica moja draga,
proleterske djece — koja traži: slobodu, djetinstvo
iza tračavog sušičavog praga.

Njom sam i ja u život zašo,
na njoj sam prve drugove našo,
po njoj smo se špekulali, kockali,
prosjačili, uzimali,
svim što nam je ulica pružala
mi smo se zanimali.

Na večer pod sjenom svjetiljke tužne
mi smo si povjeravali želje i misli nedužne

Ovdje sam prviput posumnjao u
bivstvo svetoga Trojstva.
Ovdje s drugovima raspravljao
o uzrocima tvorničareva ubojstva.

Ulica nam je svoj odgoj dala
kišom i suncem nas ljubila
i znancem vjetrom milovala
— — — — — — — — —

I danas kad ulicom prođem
punom djece koja nikoga — nikoga nema
opazim: ulica nove značaje
nove čelik drugove sprema.

VEČER BEZ SUSRETA

Nad gradom je večernja sjeta
i prve se lampe pale;
danas su čudne ko ruže
što dječje su ruke brale.

Lutam sam kroz ulicu dugu,
a ljudi je sve manje i manje.
Ništa ne može ublažiti tugu.
Ne vrijedi ništa ljudsko znanje.

I njen bi želio susret,
ali nje nema i nema.
Da li je ljubav za nju još veća
ili je mrtva ili tek drijema!

USKRS JEDNOG DJETINSTVA

Ti si, o ti si, plakala mati
u predvečerje kišno — —
guska je u susjedstvu gakala
i životarenje ovo učini se suvišno.

Sutra je Uskrs.
Mnoga će djeca novu imati robu,
a meni ti si tek mogla zakrpati hlače
sa nadošlom tugom u sobu.

Ali ja sam se svejedno veselo igrao
s dečkima kraj kreketavih bara,
i kup gradskoga smeća
nadomještao nam je igračke bazara

Meni nije manjkalo ništa
ne bi ni znao, da za Uskrs treba novo odijelo,
da ti nisi plakala
popodne, popodne cijelo.

PRED ZORU

Pred zoru je kiša protekla plitka
i sva toplina njena.
silhueta kuće čudno je vitka
zatvorena kao žena.

Mladić se snužden skitao cestom
ah! bila je tako meka
i sve je bilo tiho i samo se je čula
čeznutljiva pjesma neka.

SNUŽDENI DJEČAK

Zašto tužna laterno
još tužnije plačeš sjene
— zar si i ti kada zaljubljena bila
i ti volila žene?

Reci mi, reci, tvoju bol
uz trepet sjenkastih granja,
jer u sumrak se najljepše ide kroz život
i sreća se slobodno sanja.

Čudno je biti laterna, snuždeni dječače,
i svijetliti za građane ljude,
nemoći pokazati svjetlom put
onima koji blude — — —

Svake večeri primati život
iz trošnih ruku starca koje plasnu
svijetliti očima mutnim
sa patnjama koje bi htjele u miru da gasnu — —

VEČER KROZ GLAVNU ULICU

Večer . . . . . .
mjesec je skićući se šumom
nad grad zaluto
i plavkastu livadnu donio boju
promatra grad
lakirane nokte i žuljeve u znoju.

Putovati sada ulicom glavnom
i nositi misli beskrajne ko seoski drum
teško je:
gledati bogate izloge
i slušati ženskih bokova šum

Ovdje je povorka ljudi,
a ipak u vrevi samoća boli
svi smo mi djeca bludi
i jednu od ovih žena
moj san će još noćas da voli — — —

PODNEVNA NOSTALGIJA

Pjano i sumorno sunce bludi
dan nad gradom jeca.
Tako su čudni ljudi
čudne kuće i djeca.

I nekoga nešto boli
i mladost djevojku čezne,
za vrata gradske bolnice
starački korak ljezne — —

ZAPALO JE SUNCE

Šuma je zadnji ostatak progutala sunca —
iz neba kaplju kapi krvi.
U samoći negdje bolesnik bunca
i čeznu već njega zemni crvi.

Na kamenoj i vlažnoj cesti
koraci umorni zveče,
i njima tako prolazi život
bez utjehe, nada i sreće.

Opijen nekom dalekom čežnjom
u sumrak već starac nesta,
nesta ko mladost sa patnjom i boli
i nema ovdje za njega već mjesta.

Nad cestom se mjesec javlja,
ah! ipak je najljepša noć.
Omamljen odlaskom starac ga pozdravlja
i on će skoro glavnom cestom morati poć.

STROFE U JESEN

I.

Tužno, monotono, sjetno
dan pred prozorom curi,
boli samoća sobe
i život što jeca u buri.

Vijugasta cesta
u susret hiti blata
koliko ih na kiši drhti
koliko u gradu vrata . . .

II.

Tiho se čezne samoća,
i svila njenih oči,
mladost s njome kroz šumu protrčana
u nepovrat koja kroči.

Sumorno sjete se dani
djevojku ljubi drugi,
i mladost je njegova promašena
i sada vene u tugi.

KARNEVAL

Karneval: vino i pjesma.
Glazba: smijeh i pijani um.
Noćas se mnogo pije iz slatke životne česme
i znatiželjno sluša odbjegle mladosti šum!

Te sam te noći volio silno
od tvojih usana pjan
i sjećaš li se?
— Na šetalištu sreli smo dan.

Tebi će to proći, a meni nikada ne
jer i ako se mnoge grle žene
samo jedna voli se...

tvoje će grudi i dalje strasno mirisat —
u karnevalu ludovat kao i prije,
a tebe će netko ljubiti
kao da nikada ništa — baš ništa bilo nije.

PRIJE RASTANKA

U večer kad čežnje su najače,
a misli čudne ko trakovi polipa —
Sjena pokućtva jeza
Staroga poda škripa —
straši mladića blijegod ko breza

Javlja se jadna nostalgija
za nečim čega nikada bilo nije,
a kroz samoću osamljene boli
za njom se budi želja
i nju se samo voli.

Sve je već na kraju
i noći
kada se sanja
i mladost
i život škrt.
i u vratu je već smrt
smrt gleda na oči
i mene će ko žutog i željnog života lišća
nestat sa jesenjih granja...

KORZO

Podne: . . . .
oblaci su poljegali na krovove
i na sveti toranj prvostolne crkve
objesilo se sunce
Premalo je u ovom prevelikom gradu mjesta
za sve njegove mislioce i bjegunce . . .

Uvijek se sada napuni korzo.
Golišave djevojke iz nepoznatog nekud išeću
drhtave im slabine i zlobni kratki koraci
gradske živote prepleću . . .

Degenerici
i gomila krzna
gura mladića koji ne razumije svijet
i želi samo jednu od ovih djevojaka
ko osamljenu vazu ostavljen buket . . .

PISMO PRIJATELJICI

Draga — tako je tužno jesenje popodne
kad nebo je umorno i vlažno,
kad uništene sve su nade,
a život teče ogavno i lažno . . .

. . . i draga — u te sam dane
daleko nekuda sjetan,
a ipak je bilo proljeće
i ja sam bio sretan — —

ZAŠTO

Zašto je naša mladost bujica vapajnog vriska?
i ljubavi naše zašto su grijeh?
zašto njima i u sobama cvatu oleandri
na nas pakostan smijeh?

Zašto se ne može naći ni na ruševinama mladosti
ljubav koja rad ljubavi voli
i jedan nerazočaran dan
bez boli?

Zašto kad sretneš ženu
koju si volio silno i pjano
ona ti reče: naivni mladić
bilo je to davno, davno u proljeće rano?!

Zašto dopuštamo da se po nama pljuje
i ko gubavce obilaze?
zašto poslije poniženja i gladi
ljudi još više plaze?

DALEKA ČEŽNJA

Prošli su sni i prošo je on
i noć kad je mazio njeno golo tijelo
govorio o njihovoj mladosti
i disanje sobe kad bilo je vrelo.

— ostala su samo dva duboka traka
ispod zahukanih oči
ostavljeni gledaju proljeće
naivno čekajuć neće li možda doći.

JA VOLIM JESEN

Ja volim jesen u njeno tiho podne
kad bol na časak u duši se smiri,
utihne grad,
a sunce bojažljivo povrh kuća viri.

Pod prozorom ulica je pusta
iz susjedstva dječji smijeh se čuje
akordi zrele jeseni
negdje nad seoskim cestama zuje.

Vjetrovi iz daljine nose:
mirise nabreklog grožđa, što u njenom vinogradu zori,
čežnju pramova garave kose
toplinu usna što mladost toliko voli.

Ja volim jesen i opojno zazrelo grožđe
Ja volim njena vrela usta i pramove garave kose,
ali sve su to samo čežnje
što vjetrovi nose — odnose. —

BILO JE TO U CENTRUMU

Mnogo je ljudi kraj prosjaka prošlo,
ali rijetko je dobio štogod od kojeg
svatko je mislio: — ja sam siromah
umrijeti neće bez dinara mojeg.

. . . . . a kad je mrtav pao dolje
i posve se približio zemlji;
čudili su se ljudi kako od glada
može da umre čovjek sred grada.

MORAL PRED PROZOROM DJEVOJKE

U noć kroz hladne drvorede
tiho je trčala pjesma djevojke blijede.
Tiho . . .
Tiše . . .
Za oblakom mjesec strasno je diho
po asfaltu mirisale su
posljednje kapi kiše . . .

Sa okna je zvala pjesma
rijetke prolaznike večernje sjete,
no nitko nije shvatio ženu —
ženu i njene osamljene krevete

Zaustavio se mladić
zanesen pjesmom
dugo maštao o sreći
maštao mladić sanjala djevojka
no probudjen građanski moral
ništa im nije dopuštao reći.

U noći u hladne drvorede
nestajala je tiho pjesma djevojke blijede.

HETERA

U sobu kad mrak se uvlači
ko ptice male iz gnijezda
natovarene životom dolaze
na ulicu svjetla zvijezda.

Ulica bučna,
a zatim tiho i tiše . . .
fenjer slabim svojim svjetlom
sjene im po pločniku riše . . .

Muškarci prolaze. Odlaze nade,
a one pod okriljem sjene
u njima čekaju spasitelja
i budno paze oči snene.

MOL

Kišno.
Večernja zvona
i tužni akordi propalog dana.
Zelene žene.
Propite noći.
Zagušljiva gola kavana.

Usnuše ceste
u susretu tmine,
daleko nekuda hrle
i da li to sada hodoćašće ide
il mladost uzalud gine.

UGLJENARI

S odijela našeg vise krpe
i mi smo posve zanemareni ugljenari,
naša su lica ugljaste hrpe,
a ruke vatra jede i kvari.

Slabo se plaća sjekira naša
i trud nam ne daje krova,
tek katkad kad se kiša smrači
skrivamo se u sredini zagušljivog rova.

I zar se zaista ne bi dalo
bolje upotrebiti našu snagu
i alatom našim:
stvoriti novu — šumsku dragu...

PREDVEČJE GRADSKE BOLNICE

Bude se večernje boje
ko tužni akordi u molu
tišinu gradske bolnice
nešto smeta u bolu.

Umorom dišu stijene.
Pred bolnicom život ključa.
Silhuete proljeća i žene
guše hroptanje pluća.

Netko je krikom razdero tišinu,
a vani je život i radost.
Zašto sada pred proljeće
mora završiti mladost?

Ruše se crne tmine
odlazak skori prijeti,
i zovu već daljine
i zato si živio da možeš umrijeti...

VJETROVI NAD GRADOM

Kuće oblijeću vjetrovi —
i mjesec nad gradom strepi u tmini —
zeleni jure automobili —
mrski su noćas tornjevi gotski —
žene u svili —
i grad se kao mrtvačnica
pred sprovod narodnog vođe čini —

Tjelesa huje gradom —
i vjetar ih kroz ulice ganja —
jedni na groblje —
drugi niz cestu —
u nekih je želja za životom
sve manja sve manja —

Noćas i mene razdiru vjetrovi
trgaju stare spone,
bude u novoj svijesti;
Ostavljam sve. Uzimam zastavu
Idem u novi život po novoj cesti.

SADRŽAJ.

	Strana
ULICA	7
VEČER BEZ SUSRETA	8
USKRS JEDNOG DJETINJSTVA	9
PRED ZORU	10
SNUŽDENI DJEČAK	11
VEČER KROZ GLAVNU ULICU	12
PODNEVNA NOSTALGIJA	13
ZAPALO JE SUNCE	14
STROFE U JESEN I. i II.	15
KARNEVAL	16
PRIJE RASTANKA	17
KORZO	18
PISMO PRIJATELJICI	19
ZAŠTO	20
DALEKA ČEŽNJA	21
JA VOLIM JESEN	22
BILO JE TO U CENTRUMU	23
MORAL PRED PROZOROM DJEVOJKE	24
HETERE	25
MOL	26
UGLJENARI	27
PREDVEČERJE GRADSKE BOLNICE	28
VJETROVI NAD GRADOM	29

ZAGREB
MJESECA MAJA
1933.

*

Tiskara Šek, Zagreb, Boškovićeva ul. 26.